

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 654/2025-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Silviou Sovovou, Diamantová 10, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/30/2024 z 18. júna 2025 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí jej dovolania označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a domáha sa priznania náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd nariadil dočasné opatrenie, ktorým by Mestskému súdu Košice nariadil zdržať sa posudzovania rozsahu majetku tvoriaceho masu bezpodielového spoluvlastníctva manželov a rozhodnutia vo veci samej v konaní vedenom pod sp. zn. K2-10C/74/2015 do právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca [REDAKOVANÉ] sa žalobou podanou na Okresnom súde Košice II proti sťažovateľke ako žalovanej domáhal určenia, že označené nehnuteľnosti (pozemky a rodinný dom) patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) žalobcu a sťažovateľky v podiele 1/1. V priebehu trvania manželstva (ktoré

bolo právoplatne rozvedené 8. novembra 2012) sťažovateľka nadobudla na základe kúpnej zmluvy od svojho otca predmetné nehnuteľnosti, dom zbúrali a postavili nový. Následne podpísali na notárskom úrade dohodu o zúžení rozsahu BSM. Žalovaný namietal, že podľa § 143a ods. 1 Občianskeho zákonníka dohoda môže upravovať len režim nadobúdania veci do budúca. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom sp. zn. 20C/296/2012 z 27. mája 2014 žalobu zamietol. Krajský súd v Košiciach tento rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (uznesením č. k. 3Co/806/2014-165 z 28. decembra 2016). Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 20. februára 2018 určil, že rodinný dom patrí do BSM žalovaného a sťažovateľky v podiele 1/1, a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Rozsudok vo vyhovujúcom výroku bol zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 11Co/375/2018 z 31. marca 2020, v ktorom krajský súd upriamil pozornosť okresného súdu na potrebu vysporiadania sa s existenciou naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe. Po vrátení veci okresný súd konštatoval, že na súde je podaná žaloba o vyporiadenie BSM (konanie vedené pod sp. zn. 10C/74/2015 na základe žaloby sťažovateľky), preto nie je daný právny záujem na predmetnej žalobe, a z tohto dôvodu ju zamietol.

4. Na základe odvolania žalobcu krajský súd rozsudkom sp. zn. 5Co/168/2022 z 28. septembra 2023 v poradí tretí rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil, že rodinný dom patrí do BSM strán sporu (výrok o zamietnutí žaloby v časti týkajúcej sa pozemkov nebol odvolaním napadnutý). Považoval za daný odvolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci. Nariadil pojednávanie, na ktorom zopakoval v potrebnom rozsahu dokazovanie. Vychádzajúc z toho, že v niektorých prípadoch možno (so zreteľom na individuálne okolnosti daného právneho vzťahu) žalobu na určenie považovať za procesne prípustnú aj napriek existencii možnosti žalobcu domáhať sa ochrany práv inak, mal po komplexnom posúdení v okolnostiach prejednávanej veci naliehavý právny záujem žalobcu za osvedčený. Zohľadnil najmä dĺžku konania a rozsah vykonaného dokazovania, konštatoval, že ak by žalobu zamietol, muselo by prebehnúť ďalšie konanie (aj prebieha o vyporiadenie BSM) s rovnakým predmetom dokazovania ako v prejednanom spore, zohľadnil skutočnosť, že v čase podania žaloby naliehavý právny záujem existoval, že v konaní o vyporiadenie BSM neučinili strany sporu predmetný rodinný dom súčasťou vyporiadania, ale požiadali o prerušenie toho konania, ktoré bolo prerušené do právoplatnosti rozhodnutia v predmetnej veci. Opačný záver by podľa krajského súdu predstavoval prílišný formalistický prístup.

5. Pri platnosti dohody o zúžení rozsahu BSM krajský súd vychádzal zo zistenia, že v čase jej spísania (23. decembra 2011) bol rodinný dom minimálne v štádiu, keď bolo jednoznačne a nezameniteľne zjavné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia (bol spôsobilým predmetom BSM, stavbou v zmysle občianskeho práva). Stavba bola vytvorená počas trvania BSM strán sporu. Krajský súd poukázal na judikát R 36/1958, podľa ktorého ak bola nejaká vec získaná za trvania manželstva a BSM, hoci i z menšej časti z prostriedkov obidvom manželom spoločným, patrí do ich BSM. Dňa 19. marca 2010 a 22. júna 2011 bol stranám sporu poskytnutý mimoriadny medziúver z [REDAKOVANÉ] (na sumu 20 000 eur a 52 000 eur) na základe zmluvy, v ktorej boli spoludlžníkmi. S odkazom na judikatúru (najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/14/2006), podľa ktorej dlh z úveru, z ktorého sú dlžníkmi obaja manželia, predstavuje ich spoločný záväzok a ak sa za nadobudnuté finančné prostriedky získané zo spoločného záväzku obstarala určitá vec, stala sa predmetom BSM, krajský súd považoval za vyvrátené tvrdenie sťažovateľky, že žalobca na stavby nijako neprispel (hoci by splátky úveru realizovala

iba sťažovateľka, čo však bude predmetom dokazovania v konaní o vyporiadanie BSM). Z uvedeného (a zo skutočnosti, že spoločne požiadali o vydanie stavebného povolenia) vyvodil aj vôľu strán sporu stavať rodinný dom spoločne. S odkazom na sp. zn. 2SžoKS/93/2006 (dohoda podľa § 143a Občianskeho zákonníka môže upravovať len režim nadobúdania veci do BSM v budúcnosti) uzavrel, že dohoda o zúžení rozsahu BSM je neplatná a stavba rodinného domu patrí do BSM.

6. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd dovolanie ako neprípustné odmietol.

7. Sťažovateľka namietala porušenie práva na spravodlivý proces prekvapivosťou rozsudku krajského súdu, s čím sa najvyšší súd nestotožnil, keď poukázal na to, že krajský súd založil svoje rozhodnutia na aplikácii rovnakých zákonných ustanovení ako okresný súd, pričom vychádzal zo skutkového stavu zisteného na podklade ním zopakovaného dokazovania, sťažovateľka sa k nemu mala možnosť vyjadriť na nariadenom odvolacom pojednávaní (bod 18). Ani rozhodnutie zdanlivo opačné než krajský súd naznačil vo svojom predchádzajúcom zrušujúcom uznesení, ak zmenu svojich záverov dostatočne odôvodnil, nevyhodnotil najvyšší súd ako neakceptovateľný procesný postup, odkazujúc na staršiu judikatúru, v zmysle ktorej z Občianskeho súdneho poriadku odvolaciemu súdu nevyplývala viazanosť vlastným právnym názorom a ktorá je podľa neho použiteľná aj pre nový civilný kódex (bod 19). Podľa najvyššieho súdu o porušenie práva na spravodlivý proces v súvislosti so skúmaním naliehavého právneho záujmu možno uvažovať v prípade, ak súd odmietne poskytnúť právnu ochranu tam, kde mal žalobca na prejednanie nárok, resp. ak pripustí určovaciu žalobu bez toho, aby skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu. Krajský súd skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu komplexne a svoje úvahy náležite odôvodnil. K namietanému aktivizmu najvyšší súd pripomenul, že súd skúma jestvovanie záujmu *ex officio* v každom štádiu konania aj v odvolacom konaní (1Cdo/91/2006) a posudzuje ju výlučne s ohľadom na právny záujem žalobcu nie žalovaného (1Cdo/23/2023, 2Cdo/118/2022) (body 23 – 25). Zaoberal sa aj skutkovými zisteniami krajského súdu (najmä financovania stavby v zmysle námietok sťažovateľky) so záverom o neprítomnosti pochybení, ktoré by boli v extrémnom rozpore s obsahom spisu (bod 32). V súvislosti s námietkou týkajúcou sa krajským súdom vykonaného dokazovania a nariadenia odvolacieho pojednávania poukázal na apelačný systém dávajúci prednosť zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie pred jeho zrušením, zároveň vyzdvihol zásadu jedenkrát a dosť pri opakovanom odvolacom prieskume meritórne rozhodnutej veci (§ 390 CSP) a povinnosť odvolacieho súdu sám vo veci rozhodnúť, čo v prípade potreby znamená, že musí sám zopakovať dokazovanie (§ 384 CSP). V okolnostiach prejednávanej veci (v poradí tretí rozsudok okresného súdu) tak bolo povinnosťou krajského súdu napraviť pochybenie okresného súdu spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení otázky naliehavého právneho záujmu. Pripomenul, že práve ak by sa krajský súd odchyľil od skutkového stavu zisteného okresným súdom bez zopakovania dokazovania, zasiahol by do práva účastníka konania na súdnu ochranu (body 35 až 37). Podľa najvyššieho súdu krajský súd dostatočne uviedol dôvody svojho rozhodnutia a reagoval aj na námietku týkajúcu sa uvádzania novôt v odvolacom konaní, odkazujúc na osobitosť procesnej situácie a možnosť sťažovateľky sa k nim vyjadriť na pojednávaní pred krajským súdom (bod 41).

8. Vo vzťahu k namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu otázky naliehavého právneho záujmu žalobcu, keďže mohol podať návrh na vyporiadanie BSM, najvyšší súd po odkaze na všeobecné východiská posudzovania naliehavého právneho záujmu, ako aj konkrétne závery vo vzťahu k otázke naliehavého právneho záujmu na určení, že vec patrí do BSM (3Cdo/460/2013, 2Cdo/189/2021), uviedol, že v prípade formalistického pohľadu na vec možno súhlasiť so sťažovateľkou, že žalobca mal v čase podania žaloby možnosť efektívnejšej ochrany svojho práva – konanie o vyporiadanie BSM. Konfrontujúc však citované východiská s účelom podmienky naliehavého právneho záujmu (ochrana súdneho systému pred zbytočným zaťažovaním súdnej sústavy nepotrebnými žalobami) a okolnosťami prejednávanej veci (konanie začaté od roku 2012), nadviazal na závery právnej vedy, ktoré výnimočne pripúšťajú pokračovať v konaní bez danosti naliehavého právneho záujmu, napr. v prípade, ak konanie dospeje do fázy predchádzajúcej vydaniu meritórneho rozhodnutia. Vyslovil, že by nebolo racionálne, aby celé konanie a výsledky už vykonaného dokazovania vyšli úplne nazmar. Najvyšší súd, poukazujúc na princíp hospodárnosti konania, prijal záver, že ak súd vec materiálne prejednal, nedávalo by zmysel žalobu zamietnuť pre nedostatok naliehavého právneho záujmu a ponechať na súd v konaní o vyporiadanie BSM (prerušené do právoplatného skončenia tohto konania), aby otázku, či rodinný dom bol alebo nebol nadobudnutý za trvania manželstva, opätovne posúdil ako prejudiciálnu otázku. Pokiaľ krajský súd po viac než desiatich rokoch od podania určovacej žaloby uprednostnil jej vecný prieskum, jeho rozhodnutie (ktoré vytvorilo pevný základ pre právny vzťah strán sporu) podľa najvyššieho súdu nespočíva v nesprávnom právnom posúdení. Napokon pripomenul aj možnosť nerovného vyporiadania BSM pri prihliadnutí na to, ako sa každý z manželov zaslúžil o nadobudnutie spoločnej veci (najmä body 65 až 69). K nesprávnomu posúdeniu otázky (podľa sťažovateľky dosiaľ neriešenej v praxi dovolacieho súdu), či do BSM patrí vec vždy, ak je nadobudnutá čiastočne zo spoločne čerpaných úverových prostriedkov, bez ohľadu na to, ktorý z manželov skutočne spláca úver, najvyšší súd odkázal na judikatúru (R 42/1972, R 57/1970) i právnu teóriu, aplikujúc ju na okolnosti prejednávanej veci (na výstavbu domu boli použité aj peňažné prostriedky získané z dlhu, z ktorého boli zaviazaní obaja manželia spoločne), konštatoval, že nemožno prijať iný záver než ten, že vec patrí do BSM (najmä body 75 až 79). Uzavrel, že riešením vylúčenia veci inak patriacej do BSM by bolo spísanie dohody o zúžení rozsahu BSM ešte pred začatím stavby (bod 84).

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti tvrdí, že k porušeniu jej práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorý v dovolacom konaní nepostrehol a nenapravil zásadné procesné pochybenia krajského súdu a neuskutočnil odstránenie nezákonného stavu, hoci tak vzhľadom na uplatnený mimoriadny opravný prostriedok urobiť mohol a mal.

10. Sťažovateľka zotrváva na svojich dovolaciach námietkach, ktoré mal zohľadniť už najvyšší súd. V dovolaní pritom namietala:

a) svojvoľný postup a rozhodnutie krajského súdu po nezákonnom zopakovaní dokazovania a nariadení pojednávania, pričom žalobca v odvolaní namietal iba nesprávne právne posúdenie veci, nie nesprávne skutkové zistenia. Krajský súd je pritom odvolacími dôvodmi viazaný;

- b) odklon od predchádzajúcej rozhodovacej línie krajského súdu (pred vydaním napadnutého rozsudku dvakrát zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie);
- c) vydanie prekvapivého rozhodnutia založeného na inom právnom posúdení bez možnosti vyjadriť sa k použitiu iného ustanovenia (§ 382 CSP). Napriek konaniu pojednávania krajský súd sťažovateľku neupozornil na zamýšľanú zmenu a nevyzval strany, aby sa k možnému použitiu inej judikatúry vyjadrili (vo vzťahu k povahe čerpaného úveru splácaného iba sťažovateľkou, k otázke kto má znášať dôkazné bremeno);
- d) porušenie zásady dvojinštančnosti konania (v súvislosti s aplikáciou § 390 CSP), podľa sťažovateľky mal krajský súd porušujúci rozsudok okresného súdu opäť zrušiť,
- e) nesprávnosť záverov najvyššieho súdu o dôkaznom bremene a jeho neunesení sťažovateľkou namieta z dôvodu, že podľa jej názoru bolo dôkazné bremeno na strane žalobcu, ktorý mal dokázať, že na stavbu rodinného domu boli použité prostriedky z BSM. Sťažovateľka tým, že namietala financovanie stavby z vlastných prostriedkov, nenamietala výnimku zo zákonného pravidla, ktoré by žalobca dokázal. Svoju argumentáciu rozvíja s odkazom na judikát R 42/1972, podľa ktorého veci získané výmenou za vec alebo z výťažku veci, ktorá bola vo vlastníctve jedného z manželov, sú naďalej vo vlastníctve tohto manžela, za skutkového stavu, keď sa vlastníctvo bytu v jej výlučnom vlastníctve pretransformovalo do peňažných prostriedkov, za ktoré si postavila rodinný dom, hoci aj po uzavretí manželstva;
- f) odklon najvyššieho súdu ustálenej judikatúry pri zisťovaní naliehavého právneho záujmu s uprednostnením hospodárnosti konania;
- g) arbitrárnosť rozsudku krajského súdu z dôvodov uplatnených v dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP a jeho nedostatočné odôvodnenie;
- h) rozpor so zásadou spravodlivosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľky, ktorý napriek podanému dovolaniu nenapravil procesné pochybenia krajského súdu.

12. S poukazom na obsah ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd v prvom rade uvádza, že sťažovateľka vznáša svoje námietky najmä vo vzťahu k postupu a záverom uvedeným krajským súdom v jeho rozsudku. Najvyššiemu súdu v zásade vyčíta, že v dovolacom konaní ňou namietané nedostatky rozsudku krajského súdu neidentifikoval a nenapravil ich. Konkrétne vo vzťahu k ústavnou sťažnosťou napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu možno vyabstrahovať len námietku 1. nesprávnosti právneho názoru o neunesení dôkazného bremena sťažovateľkou a 2. odklonu od judikatúry v súvislosti s riešením otázky naliehavého právneho záujmu žalobcu.

13. Ústavný súd pripomína, že konanie podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa už pri jeho začatí vyznačuje bezvýnimčným uplatňovaním dispozičnej zásady, a preto ústavný súd nie je oprávnený „dopĺňať“ vlastným hodnotením sťažnosti ako celku taký petit sťažnosti, resp. jej odôvodnenie, ktoré nespĺňajú požiadavky kladené na ich kvalitu zákonom o ústavnom súde (I. ÚS 683/2022, ZNaU 96/2022). Úlohou ústavného súdu totiž nie je hádať, v čom má spočívať porušenie označených práv

sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že zákonom stanovená povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia sa prejavuje aj v povinnosti prispôbiť sťažnostnú argumentáciu osobitnému charakteru konania o ústavnej sťažnosti (porov. II. ÚS 468/2025).

14. Na základe uvedeného ústavný súd posudzoval napadnuté uznesenia najvyššieho súdu iba v rozsahu vyplývajúcom z konkrétnej argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti.

15. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyodené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

16. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky, ústavný súd pripomína aj svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa, samozrejme za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 239/2021, I. ÚS 679/2022, I. ÚS 183/2023).

17. Najvyšší súd sa neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľky, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a, b) a c) CSP. Dovolanie preskúmal, pričom dospel k právnomu záveru o jeho neprípustnosti a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 vyslovene umožňuje. Úlohou ústavného súdu v konaní o tejto ústavnej sťažnosti bude preto posúdiť, či napadnuté uznesenie nie je svojvoľné ani zjavne neodôvodnené a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných procesnoprávných a hmotnoprávných noriem, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

18. Zo systematického hľadiska sa javí ako opodstatnené venovať sa v prvom rade námietke dotýkajúcej sa riešenia otázky naliehavého právneho záujmu, ktoré podľa sťažovateľky predstavuje odklon od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu.

19. Najvyšší súd v napadnutom uznesení nepopiera existenciu ustálenej rozhodovacej praxe týkajúcej sa otázky naliehavého právneho záujmu na (všeobecnom) určení, či tu právo je (R 47/2020), resp. na určení, že vec patrí do BSM (3Cdo/460/2013, 2Cdo/189/2021), ktorá (striktne formalisticky) zakladá dôvodnosť námietky sťažovateľky o absencii naliehavého právneho záujmu.

20. Uprednostniac výklad, ktorý predchádza prílišnému formalizmu pri interpretácii zákonných ustanovení, a po zameraní sa na účel podmienky naliehavého právneho záujmu (ktorým je ochrana súdneho systému pred zbytočným zaťažovaním súdnej sústavy nepotrebnými žalobami), najvyšší súd odkázal na odbornú literatúru, podľa ktorej nemožno vylúčiť celkom výnimočné situácie,

keď sa racionálnejšie javí pokračovať v konaní aj vtedy, ak naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný, napríklad ak konanie dospeje až do fázy predchádzajúcej vydaniu meritórneho rozhodnutia (bod 65 napadnutého uznesenia). Najvyšší súd, aplikujúc uvedené na situáciu, keď krajský súd (po desiatich rokoch od začatia konania) uprednostnil vecný prieskum žaloby, resp. si dal tú námahu, že vec meritórne prejednal, nemalo by racionálny zmysel ponechať na súd v konaní o vyporiadanie BSM (prerušenom až do právoplatného skončenia predmetného konania), aby opätovne ako prejudiciálnu posúdil otázku, či rodinný dom bol alebo nebol nadobudnutý do BSM strán sporu. Rozhodnutie, ktoré napriek absencii naliehavého právneho záujmu vytvorilo pevný základ pre právny vzťah strán sporu, tak podľa najvyššieho súdu nespočíva v nesprávnom posúdení veci. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplývajú myšlienkové postupy, ktoré najvyšší súd k odmietnutiu dovolania sťažovateľky viedli, k dostatočnosti jeho odôvodnenia tak nemožno mať výhrady.

21. V zmysle judikatúry najvyššieho súdu (2ObdoV/11/2019, R 47/2020) má žalobca naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. júna 2016 (rovnako aj podľa § 137 písm. c) CSP), vtedy, ak je určovacia žaloba schopná odstrániť existujúcu neistotu medzi stranami sporu a poskytnúť pevný základ pre ich právny vzťah, za predpokladu, že túto neistotu nie je možné odstrániť iným prostriedkom ochrany práv.

21.1. Ak určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (k tomu pozri 5Cdo/31/2011 a obdobne aj 4Cdo/89/2007) (bod 19. III), pričom vytvorenie pevného základu pre právne vzťahy medzi účastníkmi sporu možno chápať v tom zmysle, že sa predíde žalobe na plnenie (porov. bod 19. IV).

22. K naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f) CSP už podľa najvyššieho súdu (9Cdo/7/2021) došlo tým, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí riadne neodôvodnil odpoveď na podstatnú otázku, prečo sa nemohol zaoberať určovacou žalobou v tomto konaní, ale ju mal súd riešiť ako otázku predbežnú v samostatnom konaní o vzájomnej žalobe na vrátenie plnenia (vylúčenej z tohto konania, ktoré dosiaľ nebolo právoplatne skončené). Svoje právne a skutkové závery vyslovil bez jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky skutkovo a právne relevantné otázky odvolateľa (bod 14). Súdny sú povinné venovať otázke naliehavého právneho záujmu ako nevyhnutného procesného predpokladu úspešnosti určovacej žaloby náležitú pozornosť a posúdiť ju zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk (bod 17).

23. Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu tak možnosť badať prípustnosť posúdiť otázku naliehavého právneho záujmu zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk. V prejednávanej veci najvyšší súd zvolil prístup nazerania na podmienku naliehavého právneho záujmu optikou účelového výkladu právnej normy.

24. Účel naliehavého právneho záujmu určovacej žaloby zahŕňa dve zložky: 1. rozumné a praktické poskytovanie súdnej ochrany súdmi, t. j. nezaťažovanie súdov nepotrebnými žalobami a žalobami, ktoré nemajú pre sporové strany praktický význam, 2. ochrana žalovaných pred zbytočnými súdnymi spormi.

24.1. Ak súd rozhodne napriek nedostatku naliehavého právneho záujmu, poskytne vlastne strane meritórnu ochranu na úkor verejnej ochrany súdneho systému pred zaťažením. Táto vada sa teda

prejaví práve v neželanom zaťažení súdu. Možno preto považovať za nehospodárne už vydané právoplatné rozhodnutie zrušiť, čo by malo za následok zmarenie už vynaloženej investície súdu do súdneho konania. Nedochoádza k fatálnemu procesnému nedostatku, ktorý by mal viesť k vysloveniu zmätočnosti takéhoto konania a k zrušeniu rozhodnutia. Ak už konanie prebehlo a právoplatne skončilo, hoci rozsudok nie je pre strany výslovne potrebný (nie je daný naliehavý právny záujem), nemá zmysel už vydaný rozsudok v merite veci rušiť, aj keď žalobca akoby dostal niečo navyše. To, že žalobca nemal naliehavý právny záujem, by sa mohlo prejaviť v trovách konania, pretože žalobca zbytočne a v rozpore s právom zaťažil súdy a aj žalovaného.

24.2. Existujú však aj situácie, keď sa, naopak, ako racionálne javí naliehavý právny záujem neskúmať, resp. pokračovať v konaní napriek tomu, že vieme, že nie je daný. Môže ísť o tieto dve situácie: 1. Ak je v niektorých výnimočných prípadoch zistenie existencie naliehavého právneho záujmu nanajvyššie zložité a zároveň ak je už na pohľad jasné, že právo, o ktorého určenie ide, existuje alebo neexistuje. Potom sa ako hospodárne javí skôr to, že súd by mohol vynechať zisťovanie právneho záujmu a rovno vec meritórne rozhodnúť. Ak je účelom naliehavého právneho záujmu ochrana súdov pred ich preťažením nepotrebnými žalobami, je v súlade s týmto účelom vybaviť vec hospodárne tak, že súd vynechá nákladné a zdĺhavé skúmanie naliehavého právneho záujmu a uprednostní hospodárnejšie prejednanie veci. Tento postup by sa však mal využiť vyslovene vo výnimočných a zjavných prípadoch. 2. Ak je naliehavý právny záujem daný na začiatku konania (žaloba teda bola uplatnená rozumne), avšak v priebehu konania (ktoré môže aj kvôli prieskumom trvať neprimerane dlho) dôjde k jeho zániku (napr. žalobca už môže žalovať aj na splnenie povinnosti, prípadne iné), môže byť niekedy nehospodárne konanie zastaviť. Konanie o určenie totiž môže byť práve vo fáze tesne pred vydaním meritórneho rozhodnutia. Potom sa javí ako hospodárne, aby súd pokračoval v konaní, pretože význam tohto rozhodnutia sa môže prejavovať hneď v dvoch smeroch. Po prvé, význam určovacího rozsudku môže strany motivovať k dobrovoľnému plneniu, a po druhé, ak súd vydá určovací rozsudok, tento bude prejudiciálne záväzný pre žalobu na plnenie (samozrejme za predpokladu, že ide o totožný okruh sporových strán), a preto súd môže na ňom v konaní stavať. Do úvahy prichádza napríklad aj prerušenie konania o plnenie (porov. GEŠKOVÁ, K. Právna povaha naliehavého právneho záujmu. In: Právnik. 2022, roč. 161, č. 9, s. 897 – 923, Gešková, K. Určovací žaloba. Bratislava : C. H. Beck, 2023. s 100 – 102 a 134 – 136.).

25. Pokiaľ najvyšší súd, zohľadňujúc špecifické a osobitné okolnosti prejednávanej veci, konkrétne, že 1. predmetné konanie začalo v roku 2012, 2. okresný súd v poradí druhým rozsudkom vo veci meritórne rozhodol, 3. otázku naliehavého právneho záujmu v konaní však po prvýkrát riešil až potom vo svojom treťom rozhodnutí, a to na základe pokynu krajského súdu v jeho druhom zrušujúcom uznesení (k tomu ústavný súd dodáva, že postup krajského súdu v konaní o v poradí druhom odvolaní vyhodnotil v náleze č. k. I. ÚS 458/2020-43 z 11. mája 2021 ako porušujúci právo žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov, pričom mu vytkol práve to, že ignoroval § 390 CSP a napriek jeho výslovnému zneniu, ktoré nepripúšťa vo veci inú možnosť ako povinnosť krajského súdu, aby sám vo veci rozhodol, napadnutým uznesením v poradí druhý rozsudok okresného súdu opätovne zrušil a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie), vyhodnotil postup krajského súdu spočívajúci vo vecnom prieskume žaloby napriek absencii naliehavého právneho záujmu ako nezakladajúci nesprávne právne posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu, ústavný súd tento jeho záver nehodnotí ani ako arbitrárny.

26. Pamätajúc na vlastnú judikatúru, v zmysle ktorej ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania (spravidla žalovaného) (II. ÚS 382/2010, II. ÚS 590/2017, IV. ÚS 656/2023), ústavný súd považuje za potrebné vyhodnotiť namietaný postup aj vo vzťahu k tvrdenému zásahu do práv sťažovateľky ako žalovanej v napadnutom konaní.

27. S prihliadnutím na okolnosti prejednávanej veci, keď 1. sťažovateľka iniciovala konanie o vyporiadanie BSM, 2. ktoré je na návrh strán prerušené do právoplatného skončenia napadnutého konania, 3. v ktorom bol vytvorený prejudiciálne záväzný pevný základ pre následne vyporiadanie BSM, za situácie, keď 4. sťažovateľkou namietané otázky (financovanie stavby rodinného domu čiastočne z vlastných zdrojov, resp. splácanie spoločného dlhu výlučne sťažovateľkou) budú bezpochyby predmetom tohto pokračujúceho konania, tak napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu vytýkané vady nedosahujú intenzitu, ktoré by mohli byť základom pre výrok ústavného súdu o porušení práva sťažovateľky na spravodlivý proces či jej základného práva súdnu ochranu.

28. K námietke nesprávnosti záverov o dôkaznom bremene sťažovateľky, ústavný súd len stručne odkazuje na dostatočne odôvodnené závery najvyššieho súdu vo vzťahu k meritórnemu rozhodnutiu krajského súdu (body 71 až 84 napadnutého uznesenia), ktoré už rekapituloval v bode 8 tohto uznesenia, ktoré rovnako nezakladajú dôvod pre aktiváciu kasačného oprávnenia ústavného súdu vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu.

29. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo väzbe na obsah sťažnostnej argumentácie sťažovateľky považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za ústavne udržateľné, spĺňajúce ústavnoprávne požiadavky súdneho rozhodnutia, a keďže nezistil v jeho odôvodnení svojvôľu alebo arbitrárnosť, je možné uzavrieť, že nie je spôsobilé relevantným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru Preto ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

30. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu